

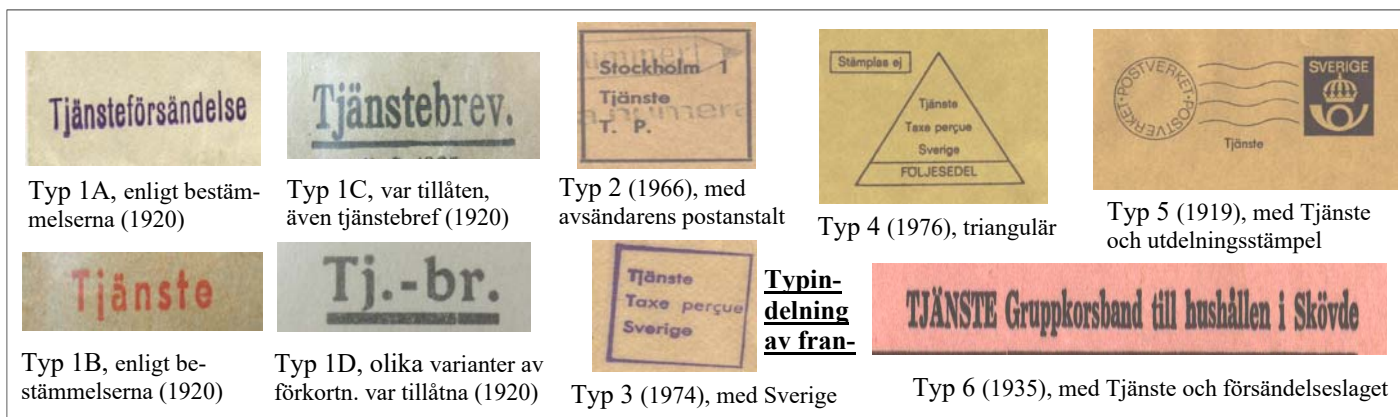
Bakgrund

Genom kungligt brev 6 juni 1873 beslöts att fribrevsrätten och kronobrevbäringen skulle upphöra och istället infördes tjänstebrevsrätten, som innebar att all tjänstepost fr.o.m. 1 jan. 1874 skulle hanteras av Postverket och frankeras med tjänstefrimärken. Fr.o.m. 1 juli 1920. slopades tjänstefrimärkena med undantag för utrikes försändelser. Under åren diskuterades att tjänstebrevsrätten skulle upphöra bl.a. på grund av överutnyttjande och missbruk. Definitivt upphörde tjänstebrevsrätten 30 juni 1990.

Beteckningar på tjänsteförsändelser

Enligt förordningarna, som utgavs 1920, 1945 och 1979, skulle varje tjänsteförsändelse ha avsändarebeteckning, en identifierbar avsändare, enligt förteckningen i Allmänna Poststadgan. Det räckte alltså inte med att skriva "Armén" utan det skulle exempelvis stå "Armén, Skaraborgs Regemente, Personaldetaljen". Avsändarebeteckningen skulle tryckas, stämplas eller skrivas för hand på försändelsen. Antalet tjänstbrevberättigade kan beroende på hur specificerat man räknar uppskattas till 500 under 1960-talet.

Dessutom skulle det enligt förordningarna finnas en frankeringsbeteckning på varje försändelse. Dessa beteckningar har av utställaren bestämts till typerna 1 - 6 enligt avbildningar nedan. Litt.: Filatelisten 3/2012.

Typ 1A, enligt bestämmelserna (1920)

Typ 1C, var tillåten, även tjänstebrev (1920)

Typ 2 (1966), med avsändarens postanstalt

Typ 4 (1976), triangulär

Typ 5 (1919), med Tjänste och utdelningsstämpel

Typ 1B, enligt bestämmelserna (1920)

Typ 1D, olika varianter av förkortn. var tillåtna (1920)

Typ 3 (1974), med Sverige

Typ 6 (1935), med Tjänste och försändelseslaget

Kvalitén är den bästa som finns att tillgå.

Sällsyntheten: Generellt är många av försändelserna sällsynta, att spara ett kuvert utan frimärke var inte populärt. Under arbetet med exponatet, cirka 15 år, har utställaren en god uppfattning om sällsyntheten. Vissa försändelser har ursprungligen förekommit i mycket stort antal, exempelvis "Röstkort från 1979", dock har endast ett fåtal sparats och finns kvar idag. Ett annat exempel är utsändning av 5,9 miljoner deklarationsblanketter 1977. Dessa kuvert är i form av plastpåse. Idag är 2 exemplar kända varav ett exemplar ingår i exponatet. Av exponatets 218 försändelser är 25 markerade med orange ram som tecken på sällsynthet. Bredden på avsändare och olika typer av försändelser gör att exponatet är mycket svårt att duplicera.

Beskrivning av objekten

Respektive objekt är beskrivet enligt följande, se nedan med exempel från kapitel 2.3. Brev, utrikes med mer preciserat Flygpost och Express: I fetstil anges årtal, den tjänstebrevsberättigade och typ av frankeringsbeteckning. Därefter beskrivs typ av försändelse med avstämplingsort, datum och adressort. I förekommande fall anges stämpeltyp, typer av etiketter, portosatser och annat av posthistoriskt av intresse. Finns intressanta stämplat på baksidan visas dessa. För stämplat används numrering enligt Facit Postal och Svenska Maskinstämplat. Typer av etiketter anges utifrån Facit Postal och från SSPD:s hemsida. Portosatserna har hämtats från Facit Postal och Flygporton. Se introduktionsbladet i exponatet över referenser.

Som anges i introduktionsbladet är försändelserna inte ordnade kronologiskt utan systematiskt enligt Allmänna Poststadgan.

1962 Kungl. Farmaceutiska Institutet Frankeringsbeteckning typ 1B
Utrikes expressbrev stämplat STOCKHOLM BAN 4.4.62 sänt med flygpost till Washington.
Cirkelstämpel 62. Etikett express typ 9. Etikett flygpost typ 7.
Brevporto utanför Norden 1.6.52 - 30.6.62 40 öre. Flygpost tilläggavgift 1.9.53 - 31.5.81, grupp 3a
25öre/5 gr, 8 gram 2 x 25 50 öre. Express tilläggavgift 1.7.36 - 30.6.62 60 öre. Summa 1 kr 50 öre.
Ankomststämpel APR 6 A.M. kl. 3.35. Diam.43 mm.

Tjänstepostens volym

Postverket fick betalt av staten och de affärsdrivande verken. Dessa belopp grundades på statistik från åren 1910 - 1918 och man fastställde ett %-tal i förhållande till Postverkets frankoteckensupp börd. Under åren har flera undersökningar vidtagits med följd att %-talen ändrats. Volymuppgifterna nedan ger en uppfattning om tjänstepostens storlek.

Fastställda %-tal för tjänsteposten i kronor

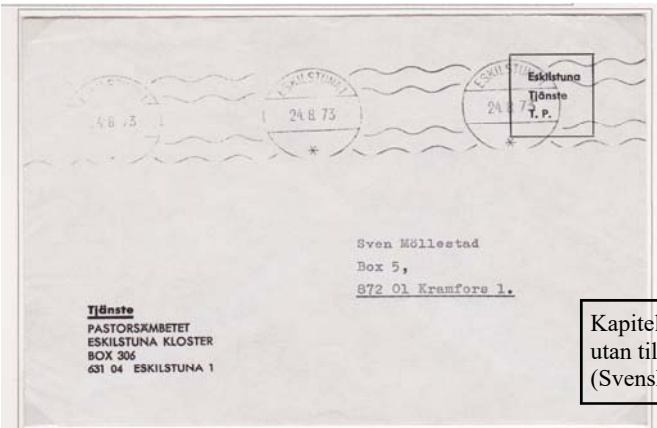
År	1920	1940	1956	1975
Televerket	0,8	1,3	2,2	2,1
Övriga verk	1,0	1,0	1,9	1,3
Övriga	6,0	8,0	12,0	15,5
Summa	7,8	10,3	16,1	18,9

Antal försändelser i miljoner

År	1939	1954
Tjänsteförs.	32	83
Allm. posen	526	887

Svårt att finna uppgifter för vissa år.

Sammanfattning: I "portokronor" utgjorde tj.förs. 8% 1920 och 19% 1975 av totala portouppbörderna. I antal försändelser utgjorde tj.förs. 6 % 1939 och 9 % 1954. Alltså en relativ ökning över tiden.

1973 Pastorsämbetet Eskilstuna Kloster Frankeringsbeteckning typ 1B och 2
Vanligt brev stämplat ESKILSTUNA 1 24.8.73 sänt till Kramfors.
Cirkelstämpel 35. Maskinstämpel 212 II.

Kapitel 2.2.
Brev, tilläggstjänst
(Rek. med mb.)

Kapitel 2.1. Brev
utan tilläggstjänst
(Svenska kyrkan)

1957 Länsstyrelsen i Jönköpings län Frankeringsbeteckning typ 1B
Rekommenderat brev med mottagningsbevis stämplat JÖNKÖPING 24.5.57 sänt till Vävarius.
Cirkelstämpel 59c. Etikett rekommendation typ 5. Utkvittering skulle ske av adressaten personligen.

1955 Pastorsämbetet i Knivsta och Alsike, Stockholms län Frankeringsbeteckning typ 1B
Brevkort i form av bokrekvisition, stämplat PKP 254A 22.2.55 sänt till Lund.
Cirkelstämpel 59c. PKP 254A avser järnväg Krylbo - Stockholm.
Då brevet är sänt som tjänsteförsändelse behövs avsändaren inte frankera.

Kapitel 3.
Brevkort
(Bokrekvisition)

Kapitel 3.
Brevkort
(Utrikes)

1924 Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet Frankeringsbet. typ 1A
Utrikes brev kort stämplat GÖTEBORG 5.12.24.6-7e sänt till Valparaiso i Chile, eftersänt till Guayaquil i Ecuador.
Cirkelstämpel 45. Anteckning: ankomst 19.1.25.
Portoberäkning: utanför Norden 1.10.22 - 30.9.25 20 öre.

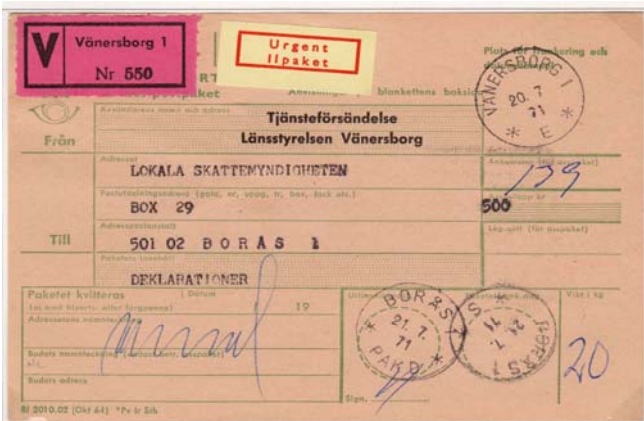
1973 Statens Järnvägar, SJ
Frankeringsbeteckning typ 6
Trycksak i form av tidtabell sänd som grupporsband till hushållen i Skövde.
Frankeringsbeteckningen typ 6 är definierad som "Tjänste" och försändelselaget "Grupporsband".

Kapitel 4.
Korsband
(Grupporsband)

1979 Lokala skattemyndigheten i Lund Frankeringsbeteckning typ 4
Trycksak i form av röstkort till valet 16 september 1979, sänt lokalt Lund.
Försändelsen skulle inte stämplas.
Frankeringsbeteckning typ 4 infördes i juni 1976 och avsåg storinlämning.

Kapitel 4.
Korsband
(Val 1979)

Kapitel 6.
Adresskort
(Assurans)

1971 Länsstyrelsen Vänersborg Frankeringsbeteckning typ 1A
Adresskort till assurerat ilpaket stämplat VÄNERSBORG 1 20.7.71 sänt till Borås.
Cirkelstämpel 59c. Assuransetikett typ 6:1. Etikett "Urgent - Ilpaket" typ 3 (enligt SSPD).

Kapitel 7.
Postanvisning
(Internationell)

1978 Malmö Tingsrätt Frankeringsbeteckning typ 1B
Internationell postanvisning stämplat MALMÖ 1 16.2.78 sänd till Saksköbing.
Cirkelstämpel 60.
Ankomststämplat SAKSKÖBING 18.2.78.
Beloppsberäkning: 300 danska kronor till kurs 0.82 ger betalt 246 svenska kronor.
Utrikes sänd postanvisning skulle frankeras eller ha frankeringsbeteckning typ 3.